Pop, pap en pep dwingen mbo-leerlingen tot nadenken

Betere planning eigen toekomst

FOTO: GERRIT STRUBIS

Dorine Papa (rechts van paard): "Dankzij een POP leerde ik beter plannen"

Met het project Dynamisch Ondernemen stellen leerlingen van AOC Oost en Terra hun individuele ontwikkelingsplan samen. Door gesprekken met ondernemers bepalen zij de eisen waaraan een goede ondernemer behoort te voldoen. Vervolgens kijken ze in de spiegel en stellen hun persoonlijke tekortkomingen vast. Met een plan van aanpak werken ze vervolgens aan hun zwakke punten om uiteindelijk de verbeteringen aan anderen te presenteren.

Zes leerlingen zitten in het 'aquarium'. Zo noemen medewerkers en leerlingen van de mbo-vestiging Twello van AOC Oost een door een dikke glazen wand van de gangen afgescheiden vergaderruimte. Een blik naar buiten biedt slechts vage contouren. Dit geldt ook voor het toekomstbeeld van de zes leerlingen uit het vierde studiejaar KF Veehouderij die zich bezighouden met het VIA-project Dynamisch Ondernemen met dorp en stad. Dit project vormt vanwege de specifieke ondernemersvaardigheden een aanvulling op het certificaat managen Veehouderij en startte vorig schooljaar zowel in Twello als bij de mbo-afdeling Emmen van AOC Terra.

Tekortkomingen

Tijdens dit project van twintig weken interviewen de leerlingen verschillende ondernemers. Ze inventariseren bij bedrijven welke eigenschappen een goede ondernemer moet bezitten om succesvol een bedrijf te leiden. De uitkomsten reflecteren ze op hun persoonlijke situatie. De deelnemers omschrijven in een Persoonlijk Ontwikkelings Plan (POP) de hiaten in hun kennis en vaardigheden om als ondernemer te slagen. In een Persoonlijk Activiteiten Plan (PAP) beschrijven ze de stappen om de tekortkomingen geheel of gedeeltelijk weg te werken. Met een Persoonlijk Evaluatie Plan (PEP) blikken ze uiteindelijk terug op de resultaten. Tijdens dit proces passen ze uiteenlopende werkwijzen toe. Zo koos een leerling die een baan als inseminator zocht voor aanvullende kennis om zijn kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. Anderen zoeken bijvoorbeeld met

een praktijkopdracht naar subsidiemogelijkheden voor ondernemers. Bij deze opdrachten staat de verbetering van hun individuele tekortkomingen centraal. De uitkomsten kunnen ze zowel aan medeleerlingen, begeleiders en belangstellenden presenteren. Tijdens het project houden de deelnemers een digitaal portfolio bij om hun ervaringen, tekortkomingen en verbeteringen vast te leggen. De zes leerlingen in het aquarium bevinden zich nog in de POP-fase. Zij vonden het opvallend dat ondernemers sterk uiteenlopende ondernemersvaardigheden noemden. Het opstellen van een POP kostte hoofdbrekens, vooral omschrijving van de persoonlijke kwaliteiten. Marco Hol: "Het kost me moeite m'n kwaliteiten te noemen, wij nuchtere oosterlingen stellen ons bescheidener op dan mensen uit de Randstad." Femke Poel: "Mede door mijn POP kijk ik anders naar de toekomst. Zelfstandig een boerenbedrijf runnen lukt niet en de agrarische bedrijfsverzorging als alternatief lijkt me niets."

POP verbetert planning

Dorine Papa nam het afgelopen jaar deel aan Dynamisch Ondernemen. Ze benaderde verschillende bedrijven. Ook zij vond het opvallend dat de eisen die de diverse ondernemers aan goed ondernemersschap stelden uiteenliepen. Zo legde een veehouder de nadruk op bedrijfseconomische kwaliteiten terwijl de eigenaar van een plantenverhuurbedrijf de opbouw van een netwerk in binnen- en buitenland veel belangrijker vond. Vervolgens vergeleek ze de uitkomsten met haar persoonlijke vaardigheden en constateerde enkele tekortkomingen.
Dorine: "Naast enkele persoonlijke zaken besloot ik m'n planning te verbeteren." Als student Paardenhouderij op de Stoas-lerarenopleiding profiteert ze nu van haar POP. Ten eerste komt dit onderwerp ook terug op het hbo en bezit ze daarmee een voorsprong op medestudenten. Daarnaast leerde ze kritisch naar zichzelf te kijken en over de toekomst na te denken. Dorine: "Moeilijk, op school leef je voor de lol en denk je daar nauwelijks aan." Het paste in haar plan van aanpak een onderneming door te lichten en de resultaten daarvan te presenteren. Dorine benaderde haar vader die als docent wis-, natuur- en scheikunde schoolboeken schrijft. Hij bracht zijn activiteiten onder in de onderneming Betabook. Volgens Dorine voldeed hij niet aan essentiële ondernemersvaardigheden: "De boekhouding bestond uit een grote doos en planning kende hij niet." Haar vader, Anne Papa, noemt emotionele stabiliteit als de belangrijkste eigenschap voor goed ondernemersschap: "De ondernemerswereld is keihard. Waar we in het onderwijs nog naar mensen kijken, draait het in het bedrijfsleven puur om financiën. Daar moet je tegen kunnen." Bij de analyse van Betabook, met veel klanten in het groene onderwijs, kwamen naast sterke punten ook enkele zwakke kanten naar voren. Anne: "Het ontbrak me aan planning en financieel inzicht." Aan zijn lijf echter geen POP, PAP en PEP, wel nam hij het advies van zijn dochter een boekhouder te nemen ter harte. Anne: "Geen onverschilligheid maar een keuze. Natuurlijk zet ik m'n schouders onder Betabook, maar het blijft een hobby. M'n boterham verdien ik in het onderwijs."

Randvoorwaarden

Deelname aan Dynamisch Ondernemen staat los van het ondernemersschap. Begeleidend docent Gerard D'Hert: "Leerlingen die voor een baan in loondienst kiezen, profiteren evenveel. Bedrijven zoeken geen jaknikkers. Ze varen wel bij werknemers met een eigen visie die hun werkzaamheden en die van anderen kritisch analyseren."
Hij constateert tevens dat leerlingen zelfstandig op pad gaan en opdrachten uitvoeren. De waarde van het leerproces zien ze volgens hem pas later. Hij vindt dat dit onderwerp op iedere school tot zijn recht komt en zelfs thuis hoort: "Dit past bij innovatieve opleidingen." De pilot, afgelopen schooljaar, verliep met negentien deelnemers met enkele aanloopproblemen. De school verplichtte de leerlingen tot deelname wat de motivatie niet bevorderde. Nu kiezen ze zelf voor Dynamisch Ondernemen. Ook de werkdruk van de deelnemers in het afsluitende schooljaar vormde een knelpunt. D'Hert onderkent dit maar vindt verplaatsing naar een eerder leerjaar verkeerd: "Dynamisch Ondernemen past het beste bij jongeren die op de drempel naar volwassenheid staan. Jongere leerlingen vinden een toekomstplanning onbelangrijk. Zolang ze over voldoende geld beschikken voor het naderende weekeinde vinden ze het wel goed." Naast de organisatorische aanloopproblemen constateert D'Hert dat leerlingen de samenstelling van een POP moeilijk vinden. Leerlingen kennen elkaar weliswaar goed, maar toch ontbreekt regelmatig het zelfvertrouwen en schromen leerlingen hun persoonlijke kwaliteiten te benoemen. Daarnaast ziet D'Hert dat het ze moeite kost de uiteenlopende informatie van de diverse ondernemers te analyseren: "Je ziet dat ze de brede verbanden missen." Daarnaast ervoer hij dat hij als begeleider te veel verwachtte. Door zijn enthousiasme steeg zijn verwachting van het eindresultaat. Dat leidde tot teleurstellingen, maar met de juiste randvoorwaarden en coaching hoopt D'Hert de doelstellingen te behalen: "Met voldoende tijd voor de leerlingen en tijd voor docenten om deelnemers individueel te begeleiden, lukt het. Daarnaast moeten leerlingen het PC-gebruik beheersen." AOC Terra past een op details andere werkwijze toe. Waar de leerlingen bij AOC Oost na een gezamenlijke inventarisatie zelfstandig doorgaan, blijven de Terra-leerlingen samenwerken in kleine groepjes. AOC Oost koos daarbij voor de individuele constructie. D'Hert: "De ondernemerskwaliteiten van leerlingen lopen uiteen, dat betekent ook dat de ontwikkelingsplannen en de plannen van aanpak verschillen. Wij vinden dit een argument om leerlingen individueel te laten doorwerken."

Gerrit Strijbis